

**MODEL
DOSTOSOWANIA
ORGANIZACJI
PRZESTRZENI
KSZTAŁCENIA
DLA UCZNIÓW Z
NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ**

**CZĘŚĆ 2
DOBRE PRAKTYKI
I INSPIRACJE DO
ZMIANY**

SCWEW
SOSNOWIEC

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Publikacja powstała w ramach projektu: „Pilotażowe wdrożenie modelu Specjalistycznych Centrów Wspierających Edukację Włączającą (SCWEW)” Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020, Oś Priorytetowa II Efektywne Polityki Publiczne dla Rynku Pracy, Gospodarki i Edukacji, Działania 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Opracowane przez zespół projektu Specjalistycznego Centrum Wspierającego Edukację Włączającą w Sosnowcu pod kierunkiem
Iwony Durek

Redaktor serii
Jakub Wolny

Redaktor publikacji
Joanna Barglik
Jakub Wolny

Konsultacja merytoryczna:
Maria Flanczewska-Wolny

Projekt okładki
S3 – Sosnowiecka Spółdzielnia Socjalna

Layout, redakcja techniczna, skład
S3 – Sosnowiecka Spółdzielnia Socjalna

PUBLIKACJA BEZPŁATNA

© Specjalistyczne Centrum
Wspierające Edukację Włączającą w Sosnowcu 2021

Specjalistyczne Centrum
Wspierające Edukację Włączającą
w Sosnowcu
www.scwew.sosnowiec.pl

Zespół Szkół Specjalnych nr 4
w Sosnowcu
ul. Franciszkańska 5A
41-200 Sosnowcu

Model dostosowania organizacji
przestrzeni kształcenia
dla uczniów z niepełnosprawnością

Część 2 Dobre praktyki i inspiracje do zmiany

Joanna Barglik

Jakub Wolny

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE – ŚRODOWISKO UCZENIA SIĘ JAKO PŁYNNA PRZESTRZEŃ	7
ODDAJMY SZKOŁĘ UCZNIOM – CZYLI O TYM, ŻE SZKOŁA MA BYĆ UCZNIÓW I DLA UCZNIÓW	8
1. Podstawowe założenia	8
2. Przestrzeń klasy lekcyjnej – “Moja klasa” - osobista i wspólna przestrzeń uczenia się	8
3. Przestrzeń wspólna	9
4. Przestrzeń indywidualna	11
5. Przestrzeń oficjalna – instytucja przyjazna uczniowi	12
6. Przestrzeń cyfrowa – uczeń w sieci. Bezpieczeństwo i profilowanie treści na portalach szkół	12
7. Przestrzeń społeczna - budowanie wspólnoty	13
UCZMY SIĘ, A NIE TYLKO NAUCZAJMY – CZYLI O TYM, ŻE UCZNIOWIE MAJĄ RÓŻNE STYLE UCZENIA SIĘ I RÓŻNE POTRZEBY	14
1. Podstawowe założenia – zróżnicowane style i potrzeby w uczeniu się, poznanie wielozmysłowe	14
2. Przestrzeń klasy lekcyjnej – indywidualizacja środowiska uczenia się	14
3. Przestrzeń wspólna- uczyć mogę się wszędzie, wszystko inspiruje mnie do rozwoju	21
4. Przestrzeń indywidualna- każdy “otwiera się w innym świetle”	24
5. Przestrzeń cyfrowa – dostępność cyfrowa i technologie wspomagające i asystujące	25
6. Przestrzeń społeczna - wartości różnorodności	27
W SZKOLE CZUJĘ SIĘ JAK W DOMU – CZYLI O DEINSTYTUCJONALIZACJI I POTRZEBIE ZAPEWNIENIA POCZUCIA BEZPIECZEŃSTWA	28
1. Podstawowe założenia – decydująca rola poczucia bezpieczeństwa	28
2. Przestrzeń klasy lekcyjnej – zaplecze na trudny czas oceny i wymagań edukacyjnych	28
3. Przestrzeń wspólna - deinstytucjonalizacja przestrzeni	29
4. Przestrzeń indywidualna	30
5. Przestrzeń oficjalna - “na dywaniku” bez lęku - mali ludzie w wielkich sprawach	30
6. Przestrzeń cyfrowa – o nadawaniu sensu i wartości technologiom cyfrowym	31
PODSUMOWANIE- O SZKOLE, KTÓRA PRZYGOTOWUJE DO (NIEZNANEJ) PRZYSZŁOŚCI	33
BIBLIOGRAFIA	34

Wprowadzenie – środowisko uczenia się jako płynna przestrzeń

Środowisko uczenia się jest złożoną i dynamiczną przestrzenią, która stale się zmienia i ewoluuje. Jest to miejsce, w którym uczeń przyswaja wiedzę i umiejętności, rozwija swoje zdolności i poznaje świat. Ta płynność środowiska wymaga od uczących się elastyczności i zdolności do adaptacji, aby móc dostosowywać się do nowych sytuacji i wyzwań.

Przestrzeń uczenia się może być różnorodna i obejmować różne konteksty, takie jak szkoły, uniwersytety, zakłady pracy, a także wirtualne przestrzenie edukacyjne. Wszystkie te środowiska wymagają od uczących się umiejętności radzenia sobie w różnych sytuacjach, rozwiązywania problemów, pracy w grupie oraz posługiwania się różnymi narzędziami edukacyjnymi.

W dzisiejszych czasach, ze względu na szybki rozwój technologii, środowisko uczenia się stało się jeszcze bardziej złożone i zdywersyfikowane. Nowoczesne narzędzia edukacyjne, takie jak platformy e-learningowe, programy szkoleniowe online i symulatory, stanowią nieodłączną część nowoczesnej szkoły w szerokim rozumieniu. Jednak w obliczu nowoczesnego świata, mimo stałych zmian, ważne jest, aby zachować otwarty umysł co do metod uczenia się, aby móc skutecznie korzystać z różnych narzędzi i zasobów dostępnych w środowisku.

Oddajmy szkołę uczniom – czyli o tym, że szkoła ma być uczniów i dla uczniów

1. Podstawowe założenia

Współcześnie coraz częściej pojawiają się głosy, że szkoła powinna być bardziej ukierunkowana na potrzeby i oczekiwania uczniów. W tym kontekście pojawia się hasło "oddajmy szkołę uczniom", które ma na celu zwrócenie uwagi na fakt, że szkoła powinna być przede wszystkim miejscem dla uczniów.

Dlaczego szkoła ma być dla uczniów? Przede wszystkim dlatego, że to oni są najważniejszymi beneficjentami edukacji. To oni mają najwięcej do zyskania z udanej nauki i to właśnie ich potrzeby i oczekiwania powinny być brane pod uwagę w procesie dydaktycznym. Oczywiście, nauczyciele mają swoje cele i zadania do wykonania, ale ich praca powinna być dostosowana do indywidualnych potrzeb uczniów.

Ważnym elementem oddawania szkoły uczniom jest również uwzględnienie różnorodnych stylów uczenia się i zdolności uczniów. Szkoła powinna stworzyć odpowiednie warunki, by każdy uczeń mógł rozwijać swoje umiejętności i zainteresowania. Oznacza to m.in. dostępność różnych form nauczania, takich jak nauka przez zabawę, nauka praktyczna czy nauczanie przez doświadczenie.

Kolejnym ważnym elementem jest tworzenie pozytywnych relacji między uczniem a nauczycielem oraz między uczniami. To z kolei przekłada się na większe zaangażowanie uczniów w naukę oraz pozytywny klimat w klasie. Szkoła powinna stworzyć odpowiednie warunki, by uczniowie czuli się komfortowo i mieli poczucie, że ich opinie są wysłuchane.

2. Przestrzeń klasy lekcyjnej – “Moja klasa” - osobista i wspólna przestrzeń uczenia się.

Przestrzeń klasy lekcyjnej jest miejscem, w którym uczniowie spędzają większość swojego młodego życia. Dlatego ważne jest, aby była ona zarówno osobistą, jak i wspólną przestrzenią uczenia się.

Osobista przestrzeń klasy lekcyjnej to miejsce, w którym uczniowie czują się komfortowo i mogą skupić się na nauce. W ramach tej przestrzeni każdy uczeń powinien mieć swoje miejsce w klasie, gdzie może przechowywać swoje rzeczy i pracować w spokoju. Dodatkowo, w celu personalizacji przestrzeni, uczniowie powinni mieć możliwość ozdobienia swojego miejsca w klasie według własnego gustu.

Wspólna przestrzeń klasy lekcyjnej to z kolei miejsce, w którym uczniowie wspólnie pracują, dzielą się wiedzą i doświadczeniami. W ramach tej przestrzeni powinny znajdować się tablice interaktywne, miejsca do pracy

w grupach, a także miejsca, gdzie uczniowie mogą przechowywać i dzielić się swoimi pracami.

Ważne jest, aby klasa była dobrze zaprojektowana, aby uczniowie mieli swobodny dostęp do odpowiedniego sprzętu i narzędzi, które pomogą im w nauce. Przestrzeń ta powinna być także bezpieczna, przyjazna i inspirująca, by zachęcała uczniów do nauki i rozwijania swoich zainteresowań. Dostosowanie jej do potrzeb uczniów i stworzenie przyjaznego środowiska może mieć pozytywny wpływ na efektywność nauki oraz pozytywne relacje między uczniami i nauczycielem.

zdjęcie <https://mojebambino.pl/blog/index.php/2019/01/21/obowiazkowe-szafki-na-podreczniki-dla-uczniow/>

zdjęcie <http://settingupforsecond.blogspot.com/2013/12/mid-year-update-alternative-seating.html>

3. Przestrzenie wspólne

Przestrzenie wspólne szkoły, takie jak korytarze, ciągi komunikacyjne czy stołówka, odgrywają ważną rolę w życiu szkolnym. Ich estetyka i funkcjonalność wpływają na komfort uczniów i ich chęć do nauki.

Korytarze i ciągi komunikacyjne to miejsca, w których uczniowie spędzają sporo czasu między lekcjami. Dlatego ważne jest, aby były one dobrze oświetlone, czyste i estetyczne, a także wyposażone w przyjazne i funkcjonalne elementy, takie jak tablice informacyjne, miejsca do siedzenia czy wystawy prac uczniów. W takich przestrzeniach można także umieścić elementy związane z zainteresowaniami uczniów, co może zachęcić ich do rozwijania pasji.

zdjęcie <https://www.officelovin.com/2016/04/a-tour-of-underhubs-amazing-kiev-coworking-space/>

zdjęcie <https://pin.it/332lBkc>

Stołówka to miejsce, w którym uczniowie spożywają posiłki. Ważne jest, aby posiłki w niej serwowane były zdrowe, smaczne i urozmaicone, uwzględniały ograniczenia zdrowotne niektórych uczniów w tym alergię i nietolerancję pokarmową. W związku z coraz większą ilością osób, które świadomie rezygnują ze spożywania mięsa i produktów pochodzenia zwierzęcego, wybór posiłków w stołówce również powinien to uwzględniać

Pomieszczenie powinno być estetyczne, łatwe w utrzymaniu i pozwalać na uczestniczenie uczniów w pracach porządkowych po posiłku, z zachowaniem zasad dbałości o środowisko.

Szatnia przestrzeń w której uczniowie przechowują swoje rzeczy.

Ważne jest, aby każdemu uczniowi zabezpieczono indywidualny obszar, w którym jego prywatne rzeczy pozostawione na terenie szkoły są bezpieczne i nie narażone na wgląd osób trzecich.

Otoczenie szkoły odgrywa ważną rolę dla uczniów, szczególnie jeśli chodzi o rozwijanie swoich pasji i zainteresowań. Może ono obejmować przestrzeń wokół szkoły (np. boisko, przyszkolny ogród) lub w pobliskim parku, gdzie uczniowie mogą uprawiać sport, spotykać się w wolnym czasie i organizować różnego rodzaju wydarzenia kulturalne. Ważne jest, aby otoczenie szkoły dostarczało uczniom bezpiecznych i inspirujących miejsc, w których mogą eksplorować swoje pasje i zainteresowania, niezależnie od tego, czy są one związane z nauką, sztuką, sportem czy innymi rodzajami aktywności.

Jednocześnie, istotne jest, aby nauczyciele i kadra szkolna byli świadomi tego, co dzieje się wokół szkoły i wspierali uczniów w ich inicjatywach i projektach, które przyczyniają się do tworzenia pozytywnego i kreatywnego środowiska szkolnego.

4. Przestrzeń indywidualna

Pracownie specjalistyczne to miejsca w szkole, w których uczniowie mogą rozwijać swoje umiejętności w konkretnych dziedzinach. Mogą to być laboratoria chemiczne, pracownie informatyczne, pracownie plastyczne, sale muzyczne, itp. W tych przestrzeniach uczniowie mają dostęp do specjalistycznego sprzętu, narzędzi i materiałów, które pozwalają im na pogłębienie wiedzy i umiejętności w obszarze swoich zainteresowań.

Pracownie specjalistyczne to jednak nie tylko miejsca, w których uczniowie wykonują konkretne zadania lub projekty. To również przestrzenie, w których specjaliści - nauczyciele i inni eksperci - pomagają uczniom w rozwoju ich umiejętności, odpowiadają na ich pytania i udzielają wskazówek dotyczących dalszej pracy.

Ważnym aspektem gabinetów specjalistycznych jest ich dostępność dla wszystkich uczniów, niezależnie od ich poziomu zaawansowania. Powinny być one przestrzenią indywidualnego rozwoju, a nie tylko miejscem, gdzie odbywają się lekcje. Dzięki temu uczniowie mogli by realizować swoje pasje i zainteresowania w bezpieczny sposób po wcześniejszym instruktażu ze strony specjalisty. Taka sytuacja pracy samodzielnej sprzyja pobudzaniu inwencji twórczej i powstawaniu oryginalnych, innowacyjnych rozwiązań a czasem prototypów.

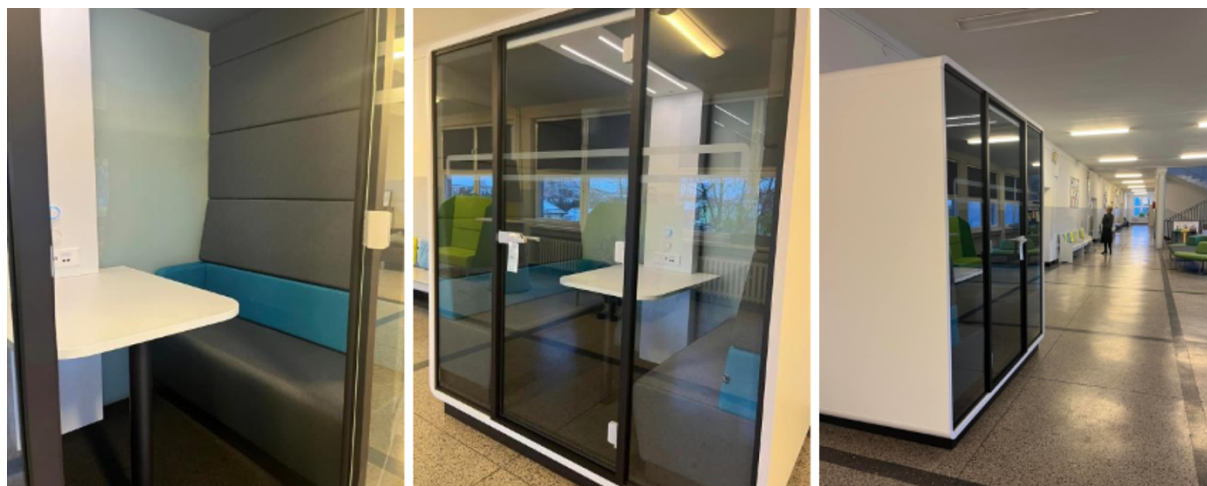
Miejsca wyciszenia. Uczeń przez cały czas pobytu w szkole jest bombardowany bodźcami, których ilość czasami przerasta jego możliwości poznawcze. Dla przywrócenia równowagi i powtórnego otwarcia się na wiedzę potrzebna jest bezpieczna przestrzeń ciszy i relaksacji.

Mogą to być kąci relaksacyjne, biblioteki, pokoje medytacji czy inne przestrzenie, w których panuje cisza i spokój.

W takich miejscach uczniowie mogą przeczytać książkę, popracować w skupieniu lub po prostu odpocząć. To przestrzenie, które pozwalają na odseparowanie się od hałasu i zgiełku w innych częściach szkoły, co jest szczególnie ważne dla uczniów, którzy mają nadwrażliwość na niektóre bodźce zewnętrzne.

Dzięki możliwości skorzystania z takiej przestrzeni, uczniowie mają szansę na redukcję napięcia emocjonalnego, co przekłada się na lepsze samopoczucie i większą skuteczność uczenia się.

Warto zwrócić uwagę na to, że miejsca wyciszenia nie powinny być traktowane jako przestrzenie izolujące uczniów od reszty świata szkolnego. Powinny być one integralną częścią szkoły, która stara się dostosować do różnych potrzeb uczniów i zapewnić im jak najlepsze warunki do nauki i rozwoju.

IX Liceum Ogólnokształcące im. Wisławy Szymborskiej w Sosnowcu

5. Przestrzeń oficjalna – instytucja przyjazna uczniowi

Jest to przestrzeń, w której odbywają się oficjalne spotkania, takie jak zebrania, wykłady, imprezy szkolne i inne. W niej uczniowie i grono pedagogiczne mogą spotykać się z innymi grupami społecznymi, chwalić się swoimi osiągnięciami oraz wspólnie świętować szkolne uroczystości. To pierwszy krok uczniów do rozwijania patriotyzmu lokalnego i budowania wspólnoty. Przestrzeń ta powinna być dostępna z zewnątrz bez naruszania wewnętrznych dróg komunikacyjnych szkoły, powinna dawać możliwość ekspozycji aktualnych dokonań szkoły jako instytucji, jak również osiągnięć poszczególnych uczniów.

W związku z tym przestrzeń oficjalna powinna być przestronna, jasna i dobrze oświetlona. Powinna być zaprojektowana tak, by umożliwić korzystanie z niej wszystkim uczniom, w tym osobom z niepełnosprawnościami w różnych aspektach. Dodatkowo, ważne jest, aby była estetycznie zaprojektowana i posiadała odpowiedni sprzęt, np. nagłośnienie, projektor, itp.

Przestrzeń oficjalna powinna być również miejscem, w którym uczniowie czują się swobodnie i komfortowo. Ważne jest, aby szkoła zapewniła odpowiednie wyposażenie, takie jak wygodne krzesła i stoły, a także umożliwiła dostęp do wody pitnej i toalet.

6. Przestrzeń cyfrowa – uczeń w sieci. Bezpieczeństwo i profilowanie treści na portalach szkół

Przestrzeń cyfrowa to dzisiaj bardzo ważna część życia zarówno uczniów, jak i szkoły jako instytucji. W kontekście szkoły, przestrzeń cyfrowa może obejmować platformy e-learningowe, systemy zarządzania szkołą, strony internetowe, portale społecznościowe szkoły itp.

Bezpieczeństwo w przestrzeni cyfrowej jest niezwykle ważne, zwłaszcza w przypadku osób nieletnich. Szkoły powinny dbać o bezpieczeństwo

swoich uczniów w sieci, zapewniając odpowiednie narzędzia i szkolenia dotyczące bezpieczeństwa online oraz monitorując aktywność w sieci. Istotne jest również profilowanie treści na portalach szkół poprzez filtrowanie i kontrolowanie treści, do których uczniowie mają dostęp w sieci, aby zapewnić bezpieczeństwo i uniknąć narażenia uczniów na szkodliwe lub nieodpowiednie treści.

Przestrzeń cyfrowa może być także pozytywnym narzędziem w procesie uczenia się. Platformy e-learningowe i systemy zarządzania szkołą pozwalają na szybkie i łatwe przekazywanie informacji, umożliwiając nauczycielom szybkie reagowanie na potrzeby uczniów. Portale społecznościowe szkoły to z kolei doskonałe narzędzie do komunikacji między uczniami oraz nauczycielami, ułatwiające koordynację działań i udostępnianie informacji.

7. Przestrzeń społeczna - budowanie wspólnoty

Przestrzeń społeczna to obszar, w którym uczniowie, nauczyciele, rodzice i inni pracownicy szkoły wchodzą w interakcję i tworzą wspólnotę. Budowanie silnej i przyjaznej społeczności w szkole jest ważne dla uczniów, ponieważ może pozytywnie wpłynąć na ich samopoczucie, poczucie przynależności i motywację do nauki.

W budowaniu społeczności w szkole ważna jest komunikacja i wzajemne wsparcie między uczniami, nauczycielami i innymi pracownikami szkoły. Wspólne cele i celebrowanie osiągnięć są również istotne dla budowania pozytywnego klimatu w szkole.

Dodatkowo, szkoły mogą organizować różne wydarzenia, takie jak festyny, konkursy, wycieczki i spotkania, aby umożliwić uczniom interakcje i budowanie relacji między sobą i z nauczycielami oraz pracownikami szkoły.

Przestrzeń społeczna w szkole to ważny element, który może wpłynąć na poziom zadowolenia uczniów oraz na jakość nauczania i uczenia się. Budowanie silnej i przyjaznej społeczności w szkole wymaga aktywności i zaangażowania ze strony uczniów, nauczycieli oraz innych pracowników szkoły.

Uczmy się, a nie tylko nauczajmy – czyli o tym, że uczniowie mają różne style uczenia się i różne potrzeby

1. Podstawowe założenia – zróżnicowane style i potrzeby w uczeniu się, poznanie wielozmysłowe

Przestrzeń szkolna to nie tylko cztery ściany i dach nad głową - to miejsce, w którym uczniowie spędzają większość swojego czasu, ucząc się, rozwijając swoje umiejętności i odkrywając świat. Dlatego ważne jest, aby przestrzeń ta była zaprojektowana w taki sposób, aby zaspokajać zróżnicowane style uczenia się i potrzeby uczniów.

Nie można zapomnieć, że uczniowie to jednostki o różnych preferencjach i potrzebach. Jedni wolą uczyć się w spokoju i ciszy, inni potrzebują stymulacji i ruchu, a jeszcze inni chcą mieć możliwość współpracy i interakcji z innymi uczniami. Dlatego przestrzeń szkolna powinna być elastyczna i wielofunkcyjna, pozwalająca na dostosowanie jej do potrzeb każdego ucznia.

Istotne jest również to, że przestrzeń szkolna powinna przekazywać uczniom pozytywne przesłania, takie jak: "to jest wasze miejsce", "jesteście tu bezpieczni", "nauka jest ciekawa" i "jesteśmy tu, żeby was wspierać nie tylko w nauce". Tego typu komunikaty mogą wpłynąć na motywację i samopoczucie uczniów, co w konsekwencji może wpłynąć na efektywność procesu uczenia się.

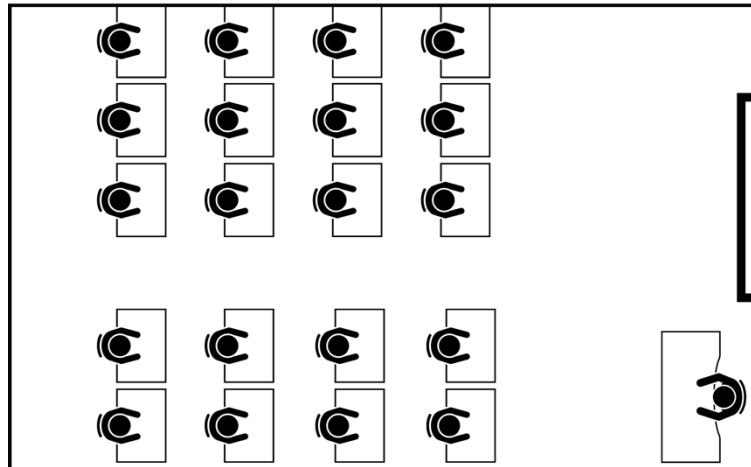
Zatem, oddajmy uczniom podłogę, pozwalając im kształtować swoją przestrzeń szkolną, w taki sposób, aby czuli się w niej komfortowo i swobodnie. Dajmy im możliwość wykorzystywania różnych zmysłów i dostosowania przestrzeni do swoich potrzeb. W końcu, przestrzeń szkolna to nie tylko miejsce do nauki, ale także do odkrywania i poznawania świata w całej jego różnorodności.

2. Przestrzeń klasy lekcyjnej – indywidualizacja środowiska uczenia się

W przestrzeni klasy lekcyjnej, nauczyciele powinni stworzyć środowisko, które pozwoli na indywidualizację procesu nauczania i uczenia się. Ważne jest, aby dostosować środowisko do różnych stylów uczenia się, umożliwiając pracę w grupach, czy też indywidualną pracę. Przykładem mogą być kąciaki sensoryczne dla uczniów z zaburzeniami sensorycznymi czy stanowiska dla uczniów, którzy preferują pracę w trybie stacjonarnym.

Układ przestrzeni klasowej

W klasie szkolnej można zastosować wiele różnych układów stanowisk dla uczniów, w zależności od indywidualnych potrzeb i preferencji nauczycieli oraz uczniów. Oto kilka przykładów:

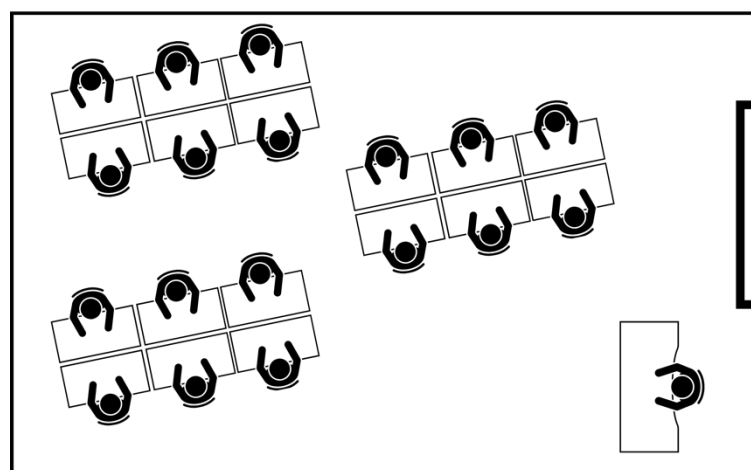

Rysunek 1 układ rzędów

Układ rzędów - tradycyjny układ, w którym ławki są ustawione w równoległe rzędy.

Zalety: łatwość w organizacji i kontroli, dobre dla aktywności zbiorowej i pracy nauczyciela metodami podającymi.

Wady: brak elastyczności w organizacji przestrzeni, ograniczone interakcje między uczniami.

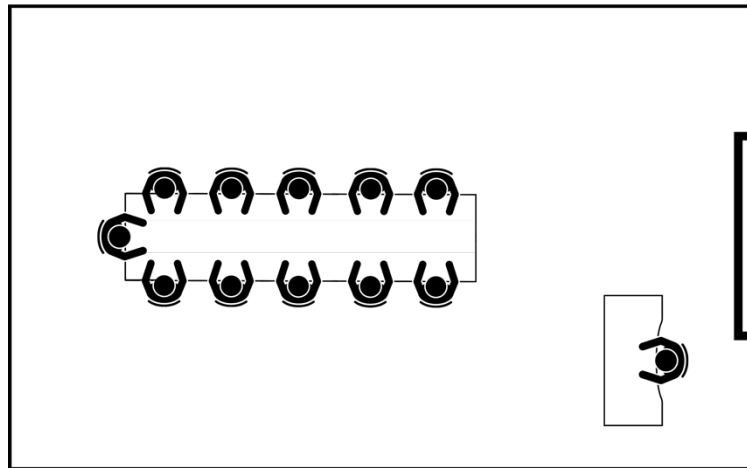

Rysunek 2 układ klasy podzielonej na grupy

Układ klasy podzielonej na grupy - ławki są ustawione w mniejszych grupach.

Zalety: umożliwiającą lepszą interakcję między uczniami, poprawa współpracy w grupie.

Wady: może być trudniejszy do organizacji i kontroli, może prowadzić do izolacji między sekcjami.

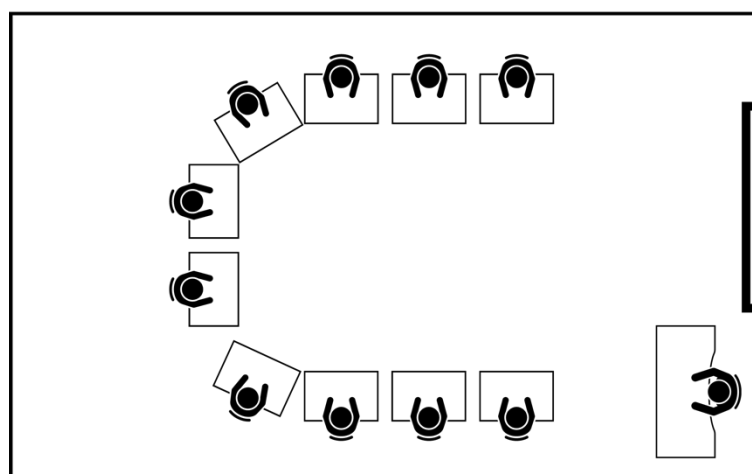

Rysunek 3 układ stołów

Układ stołów - stoły są ustawione na środku klasy z miejscami siedzącymi z czterech stron.

Zalety: łatwiejsza organizacja przestrzeni, sprzyja współpracy w grupie.

Wady: może być trudny do organizacji i kontroli, może wprowadzać rozproszenie, znacznie też ogranicza liczbę uczniów podczas jednych zajęć

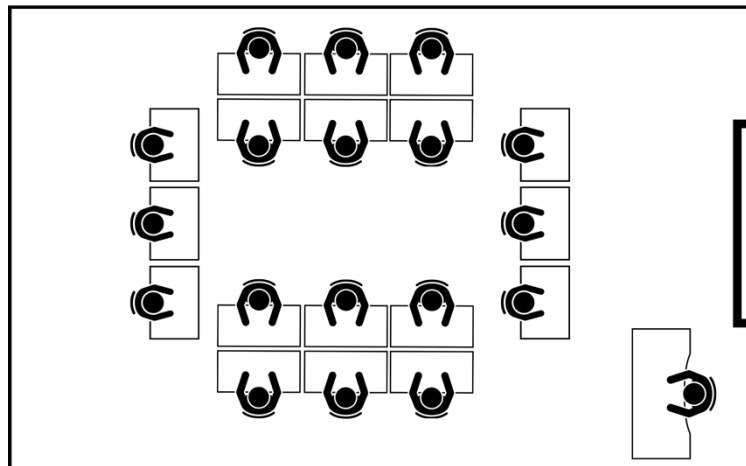
Rysunek 4 układ w kształcie litery U

Układ w kształcie „U” – w formie litery "U", gdzie na jednym końcu znajduje się miejsce nauczyciela lub tablica, a na przeciwległych końcach ustawione są ławki lub stoły z miejscami dla uczniów.

Zalety: Umożliwia lepszą interakcję między uczniami i nauczycielem, co sprzyja wzajemnej komunikacji i budowaniu relacji.

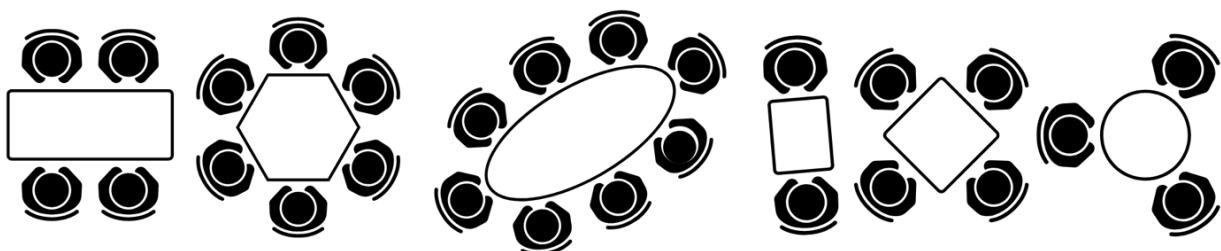
Wady: trudniejsza organizacja przestrzeni, szczególnie w przypadku większych grup uczniów, oraz trudności w kontroli i utrzymaniu porządku.

Rysunek 5 układ mieszany

Każde z tych rozwiązań ma swoje zalety i wady, a wybór konkretnego układu zależy od indywidualnych potrzeb i preferencji nauczycieli i uczniów. Dobre ustawienie stanowisk pracy uczniów powinien umożliwiać łatwą organizację i kontrolę, sprzyjać interakcji między uczniami i zapewniać wygodne i sprzyjające warunki dla nauki i rozwoju uczniów.

Rodzaje stolików

Istnieje wiele różnych rodzajów stolików, które można zastosować w klasach, aby stworzyć przestrzeń dostosowaną do uczniów.

- **Stoliki indywidualne** - to pojedyncze stoliki, które umożliwiają uczniom indywidualne miejsce do pracy. Mogą być regulowane pod względem wysokości i zapewniają wygodę podczas pisania, czytania czy pracy przy komputerze.

- **Stoliki grupowe** - to stoliki, które umożliwiają wspólną pracę w grupach. Mogą być ustawione w różnych konfiguracjach, takich jak kręgi, półkola, itp., w zależności od potrzeb i wymagań nauczyciela.
- **Stoliki z kółkami** - mobilne stoliki, które można łatwo przemieszczać i układać w różne konfiguracje. Mogą być wykorzystane do szybkiego reorganizowania przestrzeni w klasie, co pozwala na łatwe przeprowadzanie zajęć grupowych.
- **Stoliki z regulowaną wysokością** - stoliki, które pozwalają na regulowanie wysokości, co umożliwia dostosowanie ich do indywidualnych potrzeb uczniów. Mogą być szczególnie pomocne dla uczniów z niepełnosprawnościami lub z różnym wzrostem.
- **Stoliki stałe** - to standardowe stoliki, które można znaleźć w większości klas. Mogą być wykonane z różnych materiałów, takich jak drewno lub metal i różnej wielkości, w zależności od wieku i wzrostu uczniów.

Stosowanie różnych kształtów stolików może pomóc w stworzeniu przestrzeni, która jest dostosowana do indywidualnych potrzeb uczniów i stylu nauczania nauczyciela.

- **Stoliki owalne** - to stoliki o zaokrąglonych krawędziach, które pozwalają na łatwe poruszanie się wokół nich i umożliwiają więcej przestrzeni dla nóg. Są szczególnie przydatne dla uczniów, którzy mają tendencję do kręcenia się na krzesłach podczas pracy.
- **Stoliki trapezowe** - to stoliki, które mają asymetryczny kształt i pozwalają na tworzenie różnych konfiguracji grupowych w klasie.
- **Stoliki okrągłe** - to stoliki, które pozwalają na łatwe poruszanie się wokół nich i są przydatne dla zajęć grupowych lub dyskusji.
- **Stoliki prostokątne** - to standardowy kształt stolików, mogą być różnej wielkości i koloru. Są odpowiednie dla zajęć indywidualnych lub grupowych, w zależności od potrzeb.
- **Stoliki nieregularne** - to stoliki o niestandardowym kształcie, które pozwalają na kreatywne i niekonwencjonalne aranżacje przestrzeni w klasie. Mogą być szczególnie przydatne dla nauczycieli, którzy chcą wprowadzić elementy nowoczesnego designu do swojej klasy.

Rodzaje siedzisk

Każdy uczeń ma swoje indywidualne potrzeby dotyczące pozycji siedzenia i preferencje co do rodzaju siedziska, które mu odpowiada. Dlatego ważne jest, aby w szkole była dostępna różnorodność siedzisk, które umożliwiają uczniom wybór, z jakiego siedziska chcą korzystać, w zależności od swojego samopoczucia, stylu uczenia się i preferencji.

W ostatnich latach coraz popularniejsze stają się alternatywne siedziska w klasach, takie jak:

- **Piłki gimnastyczne** - zapewniają dynamiczne i interaktywne siedzenie, które pobudza ciało i umysł (funkcjonalne np. w przypadku uczniów z ADHD)
- **Poduszki powietrzne** - miękkie i elastyczne poduszki, które można umieścić na krześle, zapewniając ruch i wygodę.
- **Krzeseła bujane** - zapewniające lekkie kołysanie i ruch, które pobudza zmysł równowagi i wprowadza lekki ruch do ciała.
- **Siedziska ergo** - specjalnie zaprojektowane, ergonomiczne siedziska, które mają na celu poprawić postawę i zmniejszyć ból pleców.
- **Taborety** - małe, lekkie i przenośne siedziska, które można łatwo przestawiać i dostosowywać do potrzeb zajęć.

Do siedzenia na ziemi:

- **Poduszki** - miękkie poduszki, które zapewniają podparcie i wygodę, zwłaszcza przy długotrwałym siedzeniu na podłodze.
- **Maty do jogi** - maty do jogi zapewniają miękkie i wygodne miejsce do siedzenia, jednocześnie pomagając w utrzymaniu równowagi i koncentracji.
- **Pufy** - mogą mieć różne kształty i rozmiary, wypełnione styropianowymi granulami.

Różne rodzaje siedzisk w szkole mogą przynieść wiele korzyści dla uczniów. Siedziska ergo lub krzeseła z oparciem dla pleców mogą pomóc w poprawie postawy uczniów. Alternatywne siedziska takie jak piłki gimnastyczne, siedziska bujane lub poduszki powietrzne, które umożliwiają ruch

i interaktywne siedzenie, mogą pomóc w zwiększeniu koncentracji uczniów, wymagają utrzymywania równowagi. Poduszki lub pufy, mogą pomóc w zmniejszeniu napięcia mięśni podczas długiego siedzenia.

Alternatywne siedziska, takie jak taborety, siedziska składane lub maty do jogi, są łatwe do przestawiania i zapewniają elastyczność w organizacji przestrzeni w sali lekcyjnej, mogą być bardziej wygodne niż tradycyjne krzesła i pomóc uczniom w relaksie i odpoczynku.

W zależności od potrzeb i preferencji uczniów, różne rodzaje siedzisk mogą przynieść różne korzyści poprzez dostarczanie uczniowi zróżnicowanych doświadczeń w tym zakresie. Pozwalają również na zmiany pozycji, co ma szczególne znaczenie przy konieczności kilkugodzinnego siedzenia w tej samej pozycji na tradycyjnym krześle i może zmniejszyć ilość wad postawy u młodzieży.

zdjęcie
<https://www.furniture.com/en/articles/whitiora-primary-school-case-study>

Przestrzeń klasy lekcyjnej powinna być dostosowana do różnych potrzeb uczniów. Elementy mobilne i przesuwane, takie jak ruchome ścianki i kurtyny, oraz modułowe stoliki i siedziska pozwalają na łatwą zmianę układu przestrzeni i dostosowanie jej do konkretnej sytuacji, np. pracy w grupach, indywidualnej pracy lub prezentacji. Takie rozwiązania nie tylko umożliwiają zmianę układu pomieszczenia w zależności od potrzeb, ale także zachęcają uczniów do aktywnego udziału w kształtowaniu przestrzeni.

Warto także pomyśleć o projektowaniu interaktywnych rozwiązań, w których użytkownicy klasy mają możliwość personalizacji i współdecydowania o przestrzeni. Takie rozwiązania angażują uczniów w proces kształtowania swojego środowiska uczenia się, co sprzyja zwiększeniu ich poczucia autonomii i odpowiedzialności. Przykłady takich rozwiązań to tablice do pisania, które umożliwiają uczniom dzielenie się pomysłami i myślami, a także interaktywne ekrany, na których można prezentować różnego rodzaju treści. Dzięki takim innowacyjnym rozwiązaniom uczniowie mają szansę na twórczą pracę i rozwijanie swoich umiejętności w sposób dostosowany do ich potrzeb i preferencji.

3. Przestrzenie wspólne- uczyć mogą się wszędzie, wszystko inspiruje mnie do rozwoju

W szkole istnieją liczne przestrzenie wspólne, które mogą być wykorzystane do nauki i rozwoju. Właściwie każde miejsce w szkole może stać się inspiracją do poznawania świata i siebie. Często to, co wydaje się mało istotne, może okazać się kluczem do osiągnięcia sukcesu.

Przestrzenie twórcze są jednym z najważniejszych elementów w szkole. To tam uczniowie mogą skupić swoją uwagę na tworzeniu, rozwijaniu swoich umiejętności artystycznych lub naukowych. Mogą to być sale plastyczne, pracownie techniczne czy laboratoria.

Jednak przestrzenie twórcze to nie tylko sale specjalistyczne, to również z pozoru najzwyklejsze miejsca, jak korytarz, schody, strefa relaksu, szatnia czy teren wokół szkoły.

Przestrzenie wspólne mają kluczowe znaczenie dla rozwoju uczniów. W takich właśnie miejscach uczniowie mają szansę na interakcję z innymi i dzielenie się swoimi pomysłami, co sprzyja kreatywności i rozwijaniu umiejętności społecznych.

Korytarze i ciągi komunikacyjne powinny być tak zaprojektowane, aby były dostępne dla wszystkich uczniów, w tym dla tych z niepełnosprawnościami. Dodatkowo, można wykorzystać te przestrzenie i zaaranżować je w ciekawy sposób. Wystrój korytarzy od samego wejścia do budynku zmienia atmosferę w szkole i może mieć pozytywny wpływ na samopoczucie uczniów i nauczycieli. Innowacyjne podejście do aranżacji korytarzy szkolnych może przyczynić się do stworzenia przestrzeni sprzyjającej edukacji, a jednocześnie ciekawej i atrakcyjnej dla uczniów.

- **Wystawy tematyczne** - organizacja wystaw, które dotyczą różnych dziedzin wiedzy, mogą zainteresować uczniów i sprawić, że przechodząc przez korytarze, będą mieli okazję do nauki i poznawania nowych informacji.
- **Strefy relaksu** - wyznaczenie specjalnych przestrzeni na korytarzach, gdzie uczniowie mogą zrelaksować się, porozmawiać, poczytać książkę lub skorzystać z tabletów lub innych urządzeń multimedialnych.
- **Galeria sztuki** - wykorzystanie przestrzeni korytarzy do organizacji wystaw prac uczniów lub artystów z zewnątrz. Taka galeria sztuki może być nie tylko miejscem prezentacji sztuki, ale również miejscem, gdzie uczniowie mogą uczyć się o różnych stylach i epokach w sztuce.
- **Strefy tematyczne** - wyznaczenie specjalnych stref tematycznych na korytarzach, które odnoszą się do różnych dziedzin nauki, np. strefa matematyczna, biologiczna, historyczna itp. W takiej strefie można

umieścić makiety, modele, plansze, pomoce naukowe, które będą motywować uczniów do nauki.

- **Użytkowanie ścian** - wykorzystanie przestrzeni ścian na korytarzach do umieszczania rysunków, plakatów, map, diagramów, tabel i innych pomocy naukowych, które ułatwią i uatrakcyjnią naukę.
- **Wykorzystanie nowych technologii** - wyposażenie korytarzy w interaktywne ekrany, które będą wyświetlać różnego rodzaju treści edukacyjne, gry edukacyjne, quizy lub filmy.

zdjęcie <https://www.theguardian.com/teacher-network/zurich-school-competition/>

zdjęcie <https://design-milk.com/the-hayarden-school-for-refugee-children-in-tel-aviv-by-steinberg-fisher/>

Innowacyjna aranżacja korytarzy szkolnych to dobry sposób na to, aby uczniowie czuli się w szkole bardziej swobodnie i komfortowo. Dzięki temu będą bardziej skłonni do nauki i rozwijania swoich umiejętności, a jednocześnie będą mieli okazję do zabawy i relaksu.

Strefą wspólną jest również **szatnia**, bardzo często traktowana w szkole zupełnie marginalnie, powinna być ona dostępna dla wszystkich uczniów. Warto zwrócić uwagę na to, że szatnia nie jest tylko miejscem, w którym uczniowie pozostawiają swoje ubrania i sprzęt sportowy. To również miejsce, w którym nawiązują kontakty z rówieśnikami, rozmawiają, planują wspólne aktywności i spędzają czas.

Dopasowanie szatni do potrzeb uczniów oznacza również dostosowanie jej wielkości i wyposażenia do liczby uczniów i rodzaju szkoły. W szkole podstawowej szatnia będzie miała inną funkcję niż w szkole średniej czy w szkole sportowej. Powinna zapewniać prywatność w czynnościach sanitarnych i zmianie stroju w zależności od zajęć.

Warto również zwrócić uwagę na wygląd szatni. Wizualna atrakcyjność przestrzeni może wpłynąć na pozytywne samopoczucie uczniów i ich chęć do przebywania w danym miejscu. Szatnia powinna być odpowiednio oświetlona, wyposażona w szafki, wieszaki i inne elementy, które ułatwią przechowywanie rzeczy uczniów. Dobrze dobrana kolorystyka, plakaty czy

grafiki na ścianach, mogą również wpłynąć pozytywnie na atmosferę w szatni.

Zwłaszcza jest to istotne w starych budynkach, w których jedynie zmiana aranżacji może wpłynąć na zwiększenie atrakcyjności pomieszczeń.

Stołówka to jedna z najważniejszych stref wspólnych w szkole, ponieważ to w niej uczniowie spożywają posiłki, a także mają okazję do spotkań i rozmów z kolegami i koleżankami. Przede wszystkim stołówka powinna być przestronna i dostępna dla wszystkich uczniów. Powinna być zaprojektowana w taki sposób, aby pomieścić odpowiednią liczbę stołów i krzeseł, a także by umożliwić swobodne poruszanie się w jej obrębie. Ważne jest, aby była to przestrzeń, która zachęca do spędzania czasu z innymi uczniami i umożliwia organizowanie różnych aktywności, takich jak konkursy, wykłady czy wystawy.

Otoczenie szkoły pełni kluczową rolę w rozwoju uczniów, dlatego szkoły powinny zadbać o to, aby teren szkolny był wielofunkcyjny i oferował różnorodne aktywności, dostosowane do potrzeb uczniów. Oferowanie boisk sportowych, miejsc do pikników, terenów zielonych czy wypoczynku na świeżym powietrzu to tylko niektóre z możliwości. Dodatkowo, szkoły powinny rozważyć umieszczenie parków polisensorycznych na swoim terenie, które oferują jeszcze więcej możliwości aktywnego wypoczynku dla uczniów.

Parki polisensoryczne to doskonałe miejsca do aktywnego wypoczynku, które angażują zmysły uczniów i pozwalają na ich pełne doświadczanie. Może się znaleźć na ich terenie takie wyposażenie jak: leżaki, hamaki czy altany, które umożliwiają wypoczynek na łonie natury. Parki polisensoryczne angażują różne zmysły uczniów, dzięki czemu przyczyniają się do poprawy samopoczucia i koncentracji, a odpoczynek i kontakt z naturą to elementy kluczowe dla prawidłowego rozwoju fizycznego i psychicznego uczniów.

Park Polisensoryczny przy Zespole Szkół Specjalnych nr 4 w Sosnowcu

4. Przestrzeń indywidualna- każdy “otwiera się w innym świetle”

Przestrzeń indywidualna obejmująca gabinety specjalistyczne i miejsca wyciszenia, powinna być dostosowana do potrzeb uczniów. W gabinecie specjalistycznym nauczyciel może zapewnić materiały i narzędzia, które pozwolą na indywidualny rozwój ucznia, a miejsca wyciszenia i odpoczynku pozwolą na relaks i regenerację sił.

W szkołach istnieją różne rodzaje miejsc, które służą jako strefy wyciszenia dla uczniów i umożliwiają im skupienie się, relaks i redukcję stresu. Trzeba pamiętać że każdy odpoczywa inaczej i ma indywidualne potrzeby, dlatego ważne jest, aby szkoły zapewniały różnorodne miejsca wyciszenia i odpoczynku, które są dostosowane do różnych stylów i preferencji odpoczynku uczniów:

- **Przestrzeń zielone** - Uczniowie mogą odpocząć i zrelaksować się na trawie, pod drzewem lub w innym przyjaznym dla oczu otoczeniu, co pomaga w odprężeniu i redukcji stresu.
- **Biblioteka szkolna** - Biblioteki szkolne często są cichymi przestrzeniami, gdzie uczniowie mogą skupić się na czytaniu lub nauce w spokojnej atmosferze.
- **Pokój medytacji** - Niektóre szkoły oferują specjalne pomieszczenia, w których uczniowie mogą praktykować medytację lub jogę, co pomaga w redukcji stresu i poprawie zdrowia psychicznego.
- **Pokój ciszy** - Pokój ciszy to specjalnie wydzielona przestrzeń, w której panuje całkowita cisza, co umożliwia uczniom skupienie się na nauce lub relaks.
- **Przestrzeń kreatywne** - Uczniowie mogą także potrzebować czasu na rozwijanie swoich pasji i zainteresowań. Szkoły mogą zapewnić przestrzeń kreatywne, takie jak pracownie artystyczne lub sale muzyczne, w których uczniowie mogą się skupić na swojej sztuce lub muzyce.
- **Kącik relaksu** - Kącik relaksu to miejsce, w którym uczniowie mogą zrelaksować się na kanapie, poduszce lub fotelu, a nawet pograć w gry planszowe lub karty, co pomaga w redukcji stresu i poprawie zdrowia psychicznego.

Istotne jest, aby szkoła zapewniała różnorodne przestrzenie dla uczniów, aby każdy mógł znaleźć miejsce, które odpowiada jego indywidualnym potrzebom i preferencjom.

Park Polisensoryczny przy Zespole Szkół Specjalnych nr 4 w Sosnowcu

5. Przestrzeń cyfrowa – dostępność cyfrowa i technologie wspomagające i asystujące

Różnorodność stylów uczenia się i potrzeb uczniów sprawia, że warto zwrócić uwagę także na przestrzeń cyfrową. Dostępność cyfrowa oraz wykorzystanie technologii wspomagających i asystujących w procesie nauki mogą znacząco wpłynąć na efektywność i skuteczność uczenia się. Przestrzeń cyfrowa może zawierać różnorodne narzędzia i aplikacje, które umożliwiają dostęp do wielu materiałów dydaktycznych i pozwalają na indywidualizację procesu nauczania. Możliwość wykorzystania technologii asystujących, takich jak oprogramowanie do obsługi komputera głosem czy klawiatury ekranowej, może pomóc uczniom z niepełnosprawnościami w efektywnym korzystaniu z przestrzeni cyfrowej. Dlatego też ważne jest, aby przestrzeń cyfrowa była dostępna i zróżnicowana, umożliwiając każdemu uczniowi znalezienie narzędzi, które będą dla niego najbardziej skuteczne w procesie uczenia się.

Istnieje wiele różnych aplikacji i narzędzi, które mogą pomóc w procesie uczenia się i zapewnić dostępność cyfrową dla uczniów o różnych stylach uczenia się i potrzebach.

Oto kilka przykładów:

- **Aplikacje do notowania:** pozwalają na tworzenie notatek i organizowanie informacji w różnorodny sposób. Umożliwiają także dodawanie załączników, tworzenie list zadań i przypominanie o ważnych terminach, np.
  - OneNote, Evernote
  - Google Keep
- **Platformy edukacyjne:** narzędzia, które umożliwiają nauczycielom przesyłanie materiałów i zadań do uczniów oraz organizowanie zajęć online. Dzięki nim uczniowie mogą także komunikować się

z nauczycielami i innymi uczniami oraz otrzymywać informacje o ocenach i terminach, np.

- Google Classroom
- Microsoft Teams
- Moodle
- **Aplikacje do nauki języków:** oferują różnorodne sposoby nauki języka, takie jak gry, quizy i interaktywne lekcje. Uczniowie mogą uczyć się języka w swoim tempie i na różnych poziomach zaawansowania, np.
  - Duolingo
  - Rosetta Stone
  - Memrise
- **Narzędzia do tworzenia prezentacji:** pozwalają uczniom na tworzenie atrakcyjnych i interaktywnych prezentacji, które mogą być udostępniane innym, np.
  - PowerPoint
  - Prezi
  - Google Slides
- **Programy do tworzenia i edycji plików:** umożliwiają tworzenie i edycję różnych rodzajów dokumentów, takich jak tekstowe, prezentacje czy arkusze kalkulacyjne. Uczniowie mogą także korzystać z różnorodnych funkcji edycyjnych, takich jak korekta językowa i formatowanie tekstu, np.
  - Microsoft Office
  - Google Workspace
  - LibreOffice
- **Aplikacje do nauki programowania:** oferują różnorodne narzędzia do nauki programowania, takie jak interaktywne lekcje, gry i projektowanie aplikacji. Uczniowie mogą rozwijać swoje umiejętności w zakresie programowania i tworzyć własne projekty, np.
  - Codecademy
  - Scratch
  - Khan Academy

Istotny element tworzenia przestrzeni cyfrowej przyjaznej uczniowi stanowią także technologie wspomagające funkcjonowanie i uczenie się osobom z niepełnosprawnościami w codziennym życiu i pracy. Mogą to być zarówno urządzenia fizyczne, jak i oprogramowanie komputerowe.

- **Technologie asystujące dla osób z zaburzeniami mowy:** urządzenia nagrywające i odtwarzające, tablice komunikacyjne, komputery z oprogramowaniem do generowania mowy.
- **Technologie asystujące dla osób niewidomych i niedowidzących:** przykłady takich technologii to oprogramowanie czytające tekst na ekranie, pomoce wizualne, takie jak lupy czy monitory powiększające, oraz specjalne klawiatury z wypukłymi literami i cyframi.
- **Technologie asystujące dla osób głuchych i niedosłyszących:** systemy pętli indukcyjnych, aplikacje tłumaczące mowę na tekst,

urządzenia do transmisji tekstu, systemy wizualne, implikatory (przekazywanie informacji w postaci wibracji lub sygnałów świetlnych)

- **Urządzenia asystujące dla osób z niepełnosprawnościami ruchowymi:** na przykład elektryczne wózki inwalidzkie, specjalne klawiatury i myszy do komputera, czy sterowanie głosem.
- **Technologie wspomagające naukę dla osób z dysleksją:** oprogramowanie komputerowe, które pomaga w czytaniu, pisaniu i uczeniu się języków obcych.

6. Przestrzeń społeczna - wartości różnorodności

Przestrzeń społeczna musi być bezpieczna i przyjazna dla wszystkich, tworząc ją osoby, które w niej funkcjonują, a jej aranżacja może tylko pomóc bądź przeszkodzić w realizacji założeń tworzenia nowoczesnego, wykształconego społeczeństwa.

W dzisiejszych czasach różnorodność staje się coraz bardziej powszechna. Wspólnota powinna upewniać każdego członka grupy społecznej, że ma prawo do wyrażenia swoich opinii i przekonań, a także, że jego wybory i decyzje są szanowane.

Przestrzeń społeczna musi być bezpieczna dla wszystkich, każdy powinien czuć się akceptowany i wolny od dyskryminacji ze względu na swój wygląd, pochodzenie, religię, orientację seksualną czy jakąkolwiek inną cechę, która odróżnia go od innych.

Ważne jest, aby nie powodować izolacji określonych grup młodzieży, ale wspierać integrację, wymianę poglądów i tolerancję dla odmiennych stanowisk. To pozwala na budowanie więzi między różnymi grupami społecznymi, co z kolei sprzyja budowaniu spójności społecznej.

W szkole czuję się jak w domu – czyli o deinstytucjonalizacji i potrzebie zapewnienia poczucia bezpieczeństwa

1. Podstawowe założenia – decydująca rola poczucia bezpieczeństwa

Zgodnie z podstawowymi założeniami, jednym z kluczowych czynników wpływających na skuteczność procesu edukacji jest poczucie bezpieczeństwa uczniów w szkole. Bezpieczeństwo to nie tylko brak zagrożeń zewnętrznych, ale również poczucie akceptacji i zaufania wśród rówieśników i nauczycieli. Dlatego też, aby uczniowie czuli się komfortowo i swobodnie w szkole, ważne jest stworzenie atmosfery „jak w domu rodzinnym”, gdzie każdy uczeń będzie miał szansę rozwijać swoje talenty, nawiązywać przyjaźnie oraz poznawać siebie i świat.

W celu stworzenia atmosfery domowej w szkole, należy zwrócić uwagę na kilka elementów:

- **Tworzenie przyjaznego środowiska** – szkoła powinna być przyjazna dla uczniów, aby poczuli się w niej swobodnie. Nauczyciele powinni być otwarci i życzliwi wobec uczniów, aby ci czuli się zauważeni i zrozumiani.
- **Komunikacja** – ważne jest, aby nauczyciele komunikowali się z uczniami w sposób jasny i zrozumiały. Uczniowie powinni czuć się wolni, aby zadawać pytania i wyrażać swoje zdanie.
- **Udział uczniów** – uczniowie powinni być aktywnie zaangażowani w proces nauki. Powinni mieć możliwość wnoszenia swojego wkładu w zajęcia i podejmowania decyzji.
- **Indywidualne podejście** – każdy uczeń jest inny, więc ważne jest, aby nauczyciele w swojej pracy uwzględniali indywidualnie podejście do każdego ucznia i pomagali mu w osiąganiu jego celów.
- **Współpraca z rodzicami** – rodzice są ważnymi partnerami w procesie edukacji. Nauczyciele powinni nawiązywać z nimi dobry kontakt i współpracować z nimi w celu zapewnienia jak najlepszych warunków dla uczniów.

2. Przestrzeń klasy lekcyjnej – zaplecze na trudny czas oceny i wymagań edukacyjnych

Przestrzeń klasy lekcyjnej pełni dziś kluczową rolę w procesie edukacyjnym. W obliczu rosnących wymagań edukacyjnych i trudności związanych z ocenianiem postępów uczniów, klasa powinna stanowić bezpieczne i funkcjonalne zaplecze dla nauczycieli i uczniów. To miejsce, gdzie nie tylko przekazywana jest wiedza, ale także rozwijane są umiejętności miękkie, takie jak współpraca, empatia czy asertywność.

Właściwie zaprojektowana klasa lekcyjna może pomóc uczniom poczuć się swobodnie i komfortowo, co sprzyja skupieniu uwagi i koncentracji. Jednocześnie, klasa powinna być odpowiednio wyposażona w narzędzia i materiały dydaktyczne, takie jak tablice interaktywne, projektor czy zestawy do eksperymentów, aby umożliwić skuteczną pracę na lekcji.

Współcześnie, klasa lekcyjna nie jest już tylko miejscem, gdzie uczeń otrzymuje wiedzę z książki czy od nauczyciela. To przestrzeń, gdzie kreatywność i innowacyjność nauczycieli oraz uczniów może doprowadzić do powstania nowych sposobów na przyswajanie wiedzy. Zdobycie umiejętności w takim środowisku może być dla ucznia nie tylko wyzwaniem, ale także źródłem satysfakcji i radości.

W tak działającej szkole można poczuć się jak we własnym domu. Klasa lekcyjna, to miejsce gdzie uczniowie i nauczyciele spędzają większość swojego czasu i gdzie tworzą przyjazną i wspierającą atmosferę. Dobrze zaprojektowana przestrzeń klasowa może pomóc uczniom osiągnąć sukcesy edukacyjne oraz zbudować pozytywne relacje z rówieśnikami i nauczycielami, co jest kluczowe dla ich rozwoju i przyszłych osiągnięć.

3. Przestrzenie wspólne - deinstytucjonalizacja przestrzeni

Deinstytucjonalizacja przestrzeni to podejście polegające na przekształceniu tradycyjnych, instytucjonalnych przestrzeni takich jak szkoły, biura, urzędy, w przestrzenie bardziej przyjazne dla użytkowników, bardziej „ludzkie” i dostosowane do potrzeb.

Przestrzenie wspólne, takie jak korytarze, stołówka, szatnia, klatka schodowa i otoczenie szkoły, są ważnymi obszarami, które mogą być przekształcone w pozbawione sztywnego, instytucjonalnego charakteru pomieszczenia.

Korytarze mogą stać się bardziej przyjaznymi przestrzeniami, gdy zostaną pomalowane na jasne kolory, dodane zostaną miękkie fotele i rośliny, a także miejsca do siedzenia i spotkań. Stołówka może nabrać charakteru domowej jadalni, gdy zostaną dodane rośliny, ozdoby i miękkie krzesła, a także zaprojektowana tak, aby zachęcać do wspólnego jedzenia i rozmowy podczas posiłku, a jak wiadomo estetyka miejsca posiłku i samego talerza sprzyja apetytowi i relaksowi.

Szatnia może zmienić swój klimat poprzez dodanie dekoracji, np. fototapet, a także zaprojektowanie szafek tak, aby były łatwiejsze do otwierania i zamykania, przestronniejsze i z układem półek pozwalających na zachowanie porządku. Klatka schodowa może stać się bardziej przyjaznym miejscem, gdy zostaną dodane rośliny, inspirujące ozdoby ścienne, a także miękkie siedzenia.

Ściany szkoły mogą poza funkcją dydaktyczną kształtować zmysł estetyczny uczniów przy odpowiednim doborze dekoracji, czy prac uczniów.

Otoczenie szkoły może odegrać istotną rolę w tworzeniu jej pozytywnego, przyjaznego klimatu, jeśli wyposażone zostanie w strefy zieleni, miejsca do siedzenia, estetyczne kosze na śmieci czy stojaki na rowery. Poprawienie funkcjonalności przestrzeni wokół szkoły sprzyja zachowaniu porządku przez uczniów samodzielnie, ucząc przy okazji zasad ekologii.

Deinstytucjonalizacja przestrzeni wspólnych może przyczynić się do poprawy samopoczucia użytkowników i zachęcania do interakcji między nimi.

4. Przestrzeń indywidualna

Przestrzeń indywidualna w szkole to również bardzo ważna kwestia dla uczniów. W gabinetach specjalistycznych, takich jak gabinety psychologiczne czy pedagogiczne, uczniowie powinni czuć się bezpiecznie i swobodnie w rozmowie ze specjalistami. W takich przestrzeniach uczniowie powinni mieć możliwość swobodnej rozmowy na tematy, które są dla nich ważne, czuć się bezpiecznie gdy proszą pomoc i wsparcie. Drzwi do takich gabinetów powinny być wyciszone dla zachowania dyskrecji i większego komfortu prowadzonych rozmów.

Miejsca wyciszenia i odpoczynku również są bardzo ważne w szkole. Dla uczniów, którzy potrzebują czasu na regenerację, te przestrzenie są kluczowe. Powinny być one zaprojektowane tak, aby zachęcać do relaksu i odpoczynku. Mogą to być np. miękkie krzesła, poduszki, lampy z miękkim światłem, rośliny, które pomagają stworzyć atmosferę do wyciszenia

Otwarta rozmowa bez tematów tabu to także ważny element przestrzeni indywidualnej w szkole. Uczniowie powinni mieć zapewnione dające gwarancje dyskrecji i intymności miejsce, by czuć się swobodnie w rozmowie z nauczycielami i innymi pracownikami szkoły, wyrażać swoje potrzeby i problemy, a także uzyskać wsparcie i pomoc.

5. Przestrzeń oficjalna - "na dywaniku" bez lęku - mali ludzie w wielkich sprawach

Przestrzeń oficjalna w szkole, tak jak w każdym innym miejscu, powinna być miejscem, gdzie uczniowie i nauczyciele czują się swobodnie i bezpiecznie, a ich opinie i sugestie są brane pod uwagę. Wszyscy uczestnicy powinni czuć się szanowani i słuchani, ponieważ tylko wtedy będą w stanie wyrazić swoje zdanie i uczestniczyć w rozmowie.

Ważny element przestrzeni oficjalnej w szkole stanowią takie pomieszczenia jak pokój nauczycielski, gabinet dyrektora czy sekretariat, kojarzone najczęściej z mało komfortowymi sytuacjami bycia "na dywaniku", budowanie pozytywnego klimatu szkoły musi uwzględniać zatem również „ocieplenie” wizerunku tych miejsc, gdzie uczniowie bez obaw będą mogli swobodnie wyrażać swoje zdanie, zadawać pytania i proponować własne rozwiązania. Nauczyciele powinni zachęcać uczniów do uczestniczenia

w rozmowie i słuchać ich opinii, tak, żeby mieli poczucie znaczenia swojego głosu i faktu, że są ważnymi członkami społeczności szkolnej, bez względu na to, na jakim etapie edukacji funkcjonują, w myśl zasady „mali ludzie – wielkie sprawy”. Wszyscy uczniowie powinni mieć poczucie, że ich opinia jest ważna i że mogą mieć wpływ na decyzje podejmowane w szkole.

Istotną rolę w budowaniu przyjaznej atmosfery w szkole pełni również mediator, osoba, która działa w imieniu innych i przedstawia ich interesy. W przypadku uczniów mogą to być np. przedstawiciele samorządu uczniowskiego lub delegaci klasy. Ich zadaniem jest reprezentowanie opinii i sugestii swoich kolegów i koleżanek oraz zapewnienie, że ich głos jest słyszany i brany pod uwagę przez nauczycieli i dyrekcję szkoły.

Wszystkie wymienione powyżej aspekty przestrzeni oficjalnej w szkole pomagają uczniom czuć się swobodnie i bezpiecznie, co przekłada się na lepszą atmosferę w placówce, większą akceptację wynikających z niej rozwiązań oraz lepsze relacje między uczniami i nauczycielami.

6. Przestrzeń cyfrowa – o nadawaniu sensu i wartości technologiom cyfrowym

Przestrzeń cyfrowa w szkole, czyli stosowanie technologii cyfrowych w procesie edukacyjnym, stała się w ostatnich latach nieodłącznym elementem nauki. Wprowadzenie komputerów, tabletów czy smartfonów do klas, daje uczniom i nauczycielom dostęp do niezliczonych źródeł informacji oraz umożliwia bardziej interaktywną i dostosowaną do indywidualnych potrzeb naukę.

Ważne jest jednak nadanie sensu i wartości technologiom cyfrowym w szkole, aby nie stały się one tylko narzędziami ułatwiającymi dostęp do wirtualnego świata, ale również pełniły funkcję edukacyjną i wychowawczą. Dlatego należy odpowiednio przygotować uczniów do korzystania z tych narzędzi, edukować ich w zakresie umiejętności korzystania z sieci w sposób odpowiedzialny, bezpieczny i kreatywny.

Technologie w szkole mogą być bardzo przydatne w procesie nauczania. Dostęp do różnorodnych źródeł informacji pozwala na poszerzenie wiedzy uczniów i nauczycieli, a także umożliwia realizację projektów edukacyjnych na dużą skalę. Dzięki wykorzystaniu narzędzi cyfrowych, uczniowie mogą również rozwijać umiejętności związane z programowaniem, grafiką czy animacją.

Należy jednak pamiętać, że technologie cyfrowe powinny być tylko narzędziem, a nie celem samym w sobie. Warto zwrócić uwagę na to, aby w edukacji nie zaniedbywać innych aspektów rozwoju uczniów, takich jak kreatywność, umiejętności interpersonalne czy wartości etyczne.

Ważną kwestią w przestrzeni cyfrowej w szkole jest także respektowanie prywatności uczniów. Uczeń ma prawo korzystać ze swojego telefonu,

a nauczyciel nie powinien bez jego zgody sprawdzać jego zawartości, za wyjątkiem przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa naruszenie zasad szkolnych, ale nawet wtedy powinien to zrobić w sposób dyskretny i z szacunkiem dla ucznia.

Podsumowując, przestrzeń cyfrowa w szkole może być bardzo przydatnym narzędziem w procesie nauczania i edukacji, ważne jest jednak, aby nadawać sens i wartość technologiom cyfrowym. Uczniowie powinni być odpowiednio przygotowani do korzystania z tych narzędzi, a ich prywatność powinna być szanowana.

Podsumowanie- o szkole, która przygotowuje do (nieznanej) przyszłości

Szkoła jako otwarta przestrzeń wspólna musi być otwarta na zmiany, także te architektoniczne. W tej publikacji można znaleźć przykłady nowatorskich, a często niezbyt kosztownych, rozwiązań. Powoli odchodzi tradycyjny układ ławek w klasie, powstają „centra pracy zespołowej”, półki z książkami, kąt do zabawy, a dla starszych uczniów – do spotkań i rozmów. Miejsce tradycyjnej sali lekcyjnej i pustego korytarza zajmuje różnorodna przestrzeń. Na korytarzach pojawiają się kanapy i fotele, na podłodze rysowane są plansze do gier, na ścianach graffiti albo wystawy uczniowskich prac. Otwarta, a zarazem zróżnicowana przestrzeń szkolna stwarza szansę na przełamywanie sztywnych hierarchii i ról, budowanie relacji międzyludzkich, nowych znajomości i głębszych więzi. Najbardziej korzystnym rozwiązaniem staje się fakt, gdy w planowaniu zmian w przestrzeni szkolnej biorą udział uczniowie i nauczyciele. Wówczas jest większa szansa na to, że szkoła będzie przyjazna, także w ich subiektywnym odczuciu, stanie się miejscem, w którym chętnie nie tylko się uczymy, ale po prostu ze sobą spędzamy czas.

Bibliografia

Pacewicz A.	Przestrzeń w której dobrze się uczy https://pomagajsieuczyc.ceo.org.pl/wp-content/uploads/sites/4/2021/09/Przestrzen-w-ktorej-dobrze-sie-uczy-A.-Pacewicz.pdf dostęp z dnia.19.02.2023
Dudel B., Głoskowska- Sołdatow M.	Współczesna przestrzeń edukacyjna uczniów klas młodszych https://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/bitstream/11320/2738/1/Barbara%20Dudel%2C%20Ma%C5%82gorzata%20G%C5%82oskowska-So%C5%82datow_Wsp%C3%B3%C5%82czesna%20przestrze%C5%84%20edukacyjna%20uczni%C3%B3w%20klas%20m%C5%82odszych.pdf dostęp z dnia.19.02.2023
Aranżacja szkolnej przestrzeni	https://szkolaedukacji.pl/aranzacja-szkolnej-przestrzeni/ dostęp z dnia.19.02.2023
Innowacje społeczne dla dostępności	https://rops.krakow.pl/mpliki/IS/PUBLIKACJA_Innowacje_spoeczne_dla_dostepnosc_FINAL.pdf dostęp z dnia.19.02.2023
Fundacja Szkoła z Klasą	Zmiana (w) przestrzeni edukacyjnej. Dobre praktyki architektoniczne i funkcjonalne z warszawskich szkół i przedszkoli https://www.szkolazklasa.org.pl/wp-content/uploads/2018/11/zaprojektuj-szkole-dobre-praktyki-z-i-edycji-programu.pdf dostęp z dnia.19.02.2023
Poradniki i dobre praktyki „Zaprojektuj szkołę”	https://www.szkolazklasa.org.pl/zaprojektuj-szkole-poradniki-dla-nauczycieli/ https://www.szkolazklasa.org.pl/zaprojektuj-szkole-dobre-praktyki-programie/ https://www.szkolazklasa.org.pl/materialy/zrodla-finansowania-szkolnych-projektow-dla-poczatkujacych/ dostęp z dnia.19.02.2023
Rafał- Łuniewska J.	Dostosowanie wymagań edukacyjnych dla ucznia ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się
Kubala- Kulpińska A.	Jak w prosty, szybki i niedrogi sposób dostosować przestrzeń edukacyjną do potrzeb ucznia młodszego https://www.monitorszkoly.pl/arttykul/jak-w-prosty-szybki-i-niedrogi-sposob-dostosowac-przestrzen-edukacyjna-do-potrzeb-uczni-młodszego dostęp z dnia.19.02.2023

Specjalistyczne Centrum
Wspierające Edukację Włączającą
w Sosnowcu

WWW.SCWEW.SOSNOWIEC.PL

egzemplarz bezpłatny

SCWEW
SOSNOWIEC

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

